

The EU-Japan Economic Partnership Agreement (EPA) กับโอกาสต่อการส่งออกของไทย

ด้วยประเทศญี่ปุ่นและสหภาพยุโรป (EU) ได้ลงนามข้อตกลงการค้าเสรี (EU-Japan Economic Partnership Agreement (EPA) โดยมีนาย Donald Tusk ประธานคณะมนตรีสหภาพยุโรป นาย Jean-Claude Juncker ประธานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนยุโรป และนาย Shinzo Abe นายกรัฐมนตรีญี่ปุ่นเข้าร่วมลงนาม เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๖๑ ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น ซึ่งครอบคลุมถึงการยกเลิกการจัดเก็บภาษีผลิตภัณฑ์หลายรายการ ตลอดจนการเดินหน้าเพื่อปฏิรูปตามแนวทางขององค์การการค้าโลก

สรุปสาระสำคัญของข้อตกลง ดังนี้

๑. EU-Japan Economic Partnership Agreement (EPA): เป็นข้อตกลงทางการค้าที่เปี่ยมไปด้วยศักยภาพและครอบคลุมในหลากหลายมิติ นับเป็นข้อตกลงที่ใหญ่ที่สุดเท่าที่สหภาพยุโรปเคยเจรจา จะก่อให้เกิดเขตการค้าที่ครอบคลุมจำนวนประชากรกว่า ๖๐๐ ล้านคน เมื่อดำเนินการเจรจาเสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์แล้ว ๙๙% ของภาษีศุลกากรของสินค้าส่งออกจากสหภาพยุโรปไปยังประเทศญี่ปุ่น (คิดเป็นมูลค่าประมาณ ๑ พันล้านยูโร) จะถูกยกเลิก อนึ่ง การเจรจาระหว่าง EU และญี่ปุ่นได้เริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ปี ๒๐๑๓ และระหว่างการประชุมสุดยอด EU-Japan ปี ๒๐๑๗ ทั้งสองประเทศได้บรรลุข้อตกลง และเห็นด้วยกับหลักการของการเจรจาการค้าเสรี อันนำไปสู่การได้มาซึ่งข้อตกลง EPA และ JEFTA ที่ถือเป็นข้อตกลงทวิภาคีขนาดใหญ่ที่สุดเท่าที่เคยมีมาของสหภาพยุโรป ครอบคลุม ๑ ใน ๓ ของผลิตภัณฑ์มวลรวมโลก

๒. ภายใต้ข้อตกลง EPA ประกอบด้วยหลักการที่มีนัยสำคัญ ๒ ประการ กล่าวคือ ๑) การตัดสินใจลงนามภายใต้ข้อตกลงระหว่างคู่ภาคี และ ๒) การตัดสินใจที่จะขอความเห็นชอบจากรัฐสภายุโรปในการสรุปข้อตกลง โดยข้อตกลงนี้จะสร้างโอกาสใหม่ที่น่าสนใจสำหรับการส่งออกสินค้าเกษตรของสหภาพยุโรปโดยการยกเลิกอัตราภาษีศุลกากรต่อสินค้าของญี่ปุ่น อาทิ ซีส ไวน์ ซึ่งในขณะเดียวกันจะเป็นการปกป้องทางด้านทรัพย์สินทางปัญญาของสหภาพยุโรปในตลาดญี่ปุ่น นอกจากนี้ ยังจะช่วยเปิดตลาดบริการ (การเงิน ICT E-commerce) และช่วยเพิ่มการค้าเงินธุรกิจให้เข้าสู่ตลาดญี่ปุ่นของบริษัทในสหภาพยุโรปได้มากขึ้น ทั้งนี้ สาระสำคัญของข้อตกลงการค้าดังกล่าว ได้แก่:

ฝ่าย EU

๑. จะดำเนินการปรับลดอัตราภาษีศุลกากรต่อสินค้านำเข้าจำนวน ๙๙% จากญี่ปุ่น
๒. ยกเลิกการเก็บภาษีต่อชิ้นส่วนรถยนต์คิดเป็นมูลค่าทางการค้ามากกว่า ๙๐%
๓. ขณะเดียวกัน EU จะยกเลิกการเก็บภาษี ๑๐% ต่อรถยนต์นำเข้าจากญี่ปุ่นในปีที่ ๘ หลังจากข้อตกลง FTA มีผลบังคับใช้

ฝ่ายญี่ปุ่น

๑. จะดำเนินการยกเลิกอัตราภาษีศุลกากรต่อสินค้านำเข้าจำนวน ๙๔% จาก EU โดย ๘๒% เป็นสินค้าด้านการเกษตรและการประมง อาทิ ชีส Gouda และ Cheddar (๒๙.๘%) ไวน์ (๑๕%) ฯลฯ และยอมปฏิบัติตามหลักการเกี่ยวกับสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ของสหภาพยุโรป
๒. จะกำหนดโควตาสำหรับการจัดเก็บอัตราภาษีศุลกากรในระดับต่ำต่อชีสที่นำเข้าจาก EU แต่จะไม่รวมข้าวจาก EU
๓. จะปรับลดอัตราภาษีศุลกากรต่อผลิตภัณฑ์ด้านอุตสาหกรรม เคมีภัณฑ์ และสิ่งทอที่นำเข้าจาก EU โดยมีผลบังคับใช้ในทันที

๓. โอกาสต่อการส่งออกของไทย

๓.๑ สำหรับตลาดญี่ปุ่น : จากรายงานการศึกษาผลวิจัย EU-Japan FTA พบว่าสหภาพยุโรปจะได้สิทธิประโยชน์ทางภาษีที่เพิ่มขึ้นในการส่งสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปเข้าตลาดญี่ปุ่นสูงถึงโดยเฉลี่ย ๒๑% แม้ว่าญี่ปุ่นนับเป็นตลาดส่งออกสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปสำคัญอันดับที่ ๒ ของไทย และไทยเองนับว่ามีความสามารถทางการแข่งขันในหมวดสินค้าข้างต้นเป็นอย่างดี ผนวกกับภายใต้กรอบความตกลงการค้าทวิภาคี ไทย-ญี่ปุ่นเอง ญี่ปุ่นจะจำกัดการนำเข้าสินค้าเกษตรประเภทผักสด (๒๑ ชนิด) และผลไม้ (๙ ชนิด) และยังมีรายการสินค้า-บริการที่อยู่ใน "บัญชีอ่อนไหว" กับ "สินค้าที่ยังไม่ได้มีการเจรจาเปิดตลาด" อาทิ ข้าว แป้งแปรรูป นมผง เป็นต้น ทำให้การขยายการส่งออกสินค้าเกษตรไปยังญี่ปุ่นมีข้อจำกัด อย่างไรก็ตาม กลุ่มสินค้าไทยที่ จะยังมีความสามารถทางการแข่งขันและมีโอกาส ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ไก่แปรรูป เกษตรอินทรีย์และผักปลอดสารพิษ อาหารเพื่อสุขภาพ รวมทั้งอาหารไทยบรรจุกระป๋องหรืออาหารไทยพร้อมรับประทาน ซึ่งยังมีโอกาสเพิ่มขึ้นของส่วนแบ่งทางการตลาดในญี่ปุ่น โดยสินค้าข้างต้นเป็นกลุ่มสินค้าที่มีถิ่นกำเนิดเฉพาะและไทยมีศักยภาพในการแปรรูปให้ตรงกับรสนิยมชาวญี่ปุ่นได้เป็นอย่างดีตลอดจนตอบโจทย์ผู้บริโภคชาวญี่ปุ่นได้ (Niche market) จึงทำให้ EU อาจไม่สามารถมาแข่งขันในสินค้ากลุ่มนี้ได้โดยตรง นอกจากนี้ ไทยยังมีสิทธิประโยชน์ทางภาษีศุลกากรกับญี่ปุ่น ไม่ว่าจะเป็นความตกลงหุ้นส่วนเศรษฐกิจไทย-ญี่ปุ่น (JTEPA) ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน-ญี่ปุ่น (AJCEP) ทำให้ต้นทุนการนำเข้าสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปของไทยในญี่ปุ่น ได้เปรียบกว่าทาง EU

๓.๒ สำหรับตลาด EU : JEFTA จะส่งผลทำให้เศรษฐกิจของ EU และญี่ปุ่นขยายตัวมากขึ้น เกิดการอุปโภคและบริโภค รวมถึงภาคการผลิตที่เพิ่มสูงในตลาด EU ส่งผลให้ไทยสามารถสร้างโอกาสในสินค้าที่ไทยมีความเชี่ยวชาญและความสามารถทางการแข่งขันสูง ได้แก่ สินค้าอุตสาหกรรม โดยเฉพาะคอมพิวเตอร์ อะไหล่ทดแทน ชิ้นส่วนที่ใช้ร่วมกันได้ระหว่างระบบไฟฟ้ากับน้ำมัน เช่น โครงรถและตัวถัง (Body) และระบบช่วงล่าง (Suspension) อุปกรณ์รถยนต์ไฟฟ้า แผงวงจรไฟฟ้า รวมถึงสินค้าอัญมณีและเครื่องประดับ เกษตรแปรรูป ฯลฯ

๓.๓ ด้านตลาดส่งออกรถจักรยานยนต์สำเร็จรูปของไทย : สืบเนื่องจากที่ไทยเป็นฐานการผลิตรถจักรยานยนต์สำคัญอันดับ ๕ ของโลก ผลจากการเข้ามาลงทุนตั้งฐานการผลิตเพื่อส่งออกของค่ายรถจักรยานยนต์ระดับโลก โดยเฉพาะญี่ปุ่น ผสมกับตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ ตลาดส่งออกรถจักรยานยนต์ทุกประเภทของไทยที่สำคัญ คือ ยุโรป (สัดส่วน ๓๗% ของมูลค่าส่งออกรถจักรยานยนต์สำเร็จรูปทั้งหมด) อาเซียน (๑๙%) สหรัฐฯ (๑๙%) และญี่ปุ่น (๖%) ทำให้ไทยรับอานิสงส์จากกระแสนิยมของตลาดที่ตื่นตัว ทำให้ภาคการผลิตเปลี่ยนไปจากเดิมที่กระจุกตัวอยู่ในประเทศอาเซียนมาเป็นลักษณะกระจายตลาดไปยังสหภาพยุโรปและสหรัฐฯ มากขึ้น ด้วยเหตุนี้ ไทยจึงสามารถอาศัยประโยชน์จากอัตราภาษีที่อยู่ในระดับต่ำตามข้อตกลงการค้าต่างๆ อาทิ ความตกลงการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ความเป็นหุ้นส่วนเศรษฐกิจญี่ปุ่น-ไทย (JTEPA) เพื่อกระจายไปยังฐานประกอบรถจักรยานยนต์อื่นๆ ในภูมิภาค และเร่งส่งออกรถจักรยานยนต์ขนาดใหญ่ (Big Bike) ป้อนตลาดของสหรัฐฯ และยุโรปที่กังวลผลกระทบจากนโยบายกีดกันทางการค้าและการปรับขึ้นของภาษีนำเข้า

๓.๔ กรอบความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศ:

๓.๔.๑ RCEP (๑๖ ประเทศ) ซึ่งครอบคลุมประมาณหนึ่งในสามของเศรษฐกิจโลก มีประชากรรวมกันกว่า ๓.๕ พันล้านคน มี GDP รวมกันมากกว่า ๒๓ ล้านล้านเหรียญสหรัฐ ผู้ประกอบการจะสามารถใช้ประโยชน์จากความตกลง RCEP ซึ่งจะเป็นโอกาสสำคัญที่จะเชื่อมผู้ประกอบการเข้าสู่ห่วงโซ่มูลค่าในภูมิภาค RCEP และตลาดโลกด้วย สำหรับการค้าของไทยกับประเทศสมาชิก RCEP ในปี ๒๕๖๐ มีมูลค่าการค้ารวมประมาณ ๒๖๙ แสนล้านเหรียญสหรัฐ คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๖๖ ของการค้ารวมทั้งหมดของไทย เพิ่มขึ้นจากปี ๒๕๕๙ ร้อยละ ๑๐.๘๕ โดยสินค้าสำคัญที่ไทยส่งออกไปยังภูมิภาค RCEP ได้แก่ รถยนต์และส่วนประกอบ เม็ดพลาสติก เครื่องคอมพิวเตอร์อุปกรณ์และส่วนประกอบ ผลิตภัณฑ์ยาง ยางพารา เครื่องจักรกล เป็นต้น ปัจจุบันไทยเป็นสมาชิกของกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในกลุ่มนี้ที่มีญี่ปุ่นร่วมด้วย

๓.๔.๒ CPTPP (๑๑ ประเทศ) ไทยอยู่ระหว่างการเจรจาเข้าร่วมเป็นกรอบความร่วมมือที่มีประชากรรวมกันกว่า ๘๒๓.๙ ล้านคน ซึ่งครอบคลุมประมาณ ๑๓.๓% ของเศรษฐกิจโลก คิดเป็นมูลค่า ๑๓.๕ ล้านล้านเหรียญสหรัฐ เป็นความตกลงการค้าเสรีที่มีมาตรฐานสูง ครอบคลุมข้อบ่งชี้ด้านการเปิดตลาดการค้า สินค้า การค้าบริการ การลงทุน และประเด็นการอนุญาตเข้าเมืองชั่วคราวสำหรับนักธุรกิจ โดยสินค้าสำคัญที่ไทยส่งออกไปยังภูมิภาค CPTPP ได้แก่ รถยนต์และส่วนประกอบ น้ำมันสำเร็จรูป อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ ซึ่งความตกลง CPTPP ระบุว่าจะมีผลบังคับใช้เมื่อสมาชิกอย่างน้อย ๖ ประเทศ หรือเกินกว่าร้อยละ ๕๐ ให้สัตยาบันและคาดว่าความตกลง CPTPP จะมีผลใช้บังคับต้นปี ๒๕๖๒ (รายละเอียดตั้งเอกสารแนบ)

๓.๔.๓ ในขณะเดียวกัน สหภาพยุโรป (๒๘ ประเทศ) เป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจและเป็นตลาดขนาดใหญ่ มีสัดส่วนครอบคลุมประมาณ ๒๑.๗ ของเศรษฐกิจโลก ประชากรรวมกันกว่า ๕๑๑ ล้านคน มี GDP รวมกันมากกว่า ๑๗.๓ ล้านล้านเหรียญสหรัฐ ทำให้ EU เป็นคู่ค้าสำคัญอันดับ ๔ ของไทย รองจากอาเซียน จีนและญี่ปุ่น คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๙.๘ ของการค้าทั้งหมด ขณะที่ไทยเป็นคู่ค้าอันดับที่ ๒๕ ของ EU ครองสัดส่วนร้อยละ ๑.๐ ของการค้าทั้งหมดของ EU

โดยสินค้าสำคัญที่ไทยส่งออกไปยังสหภาพยุโรป ได้แก่ รถยนต์และอุปกรณ์ ไม้แปรรูป รถจักรยานยนต์และส่วนประกอบ เป็นต้น ในขณะที่สินค้าสำคัญที่ญี่ปุ่นส่งออกไปยังสหภาพยุโรป ได้แก่ ยานพาหนะและส่วนประกอบ ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เลนส์ อุปกรณ์ทางการแพทย์ เป็นต้น (เอกสารแนบ)

๔. ข้อคิดเห็นและเสนอแนะ

๔.๑ สหภาพยุโรปเป็นตลาดเดียวขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ขณะที่ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ ๓ ของโลก ข้อตกลงการค้าเสรีครั้งประวัติศาสตร์ระหว่างสหภาพยุโรป-ญี่ปุ่น (EPA /JEFTA) โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อขจัดและลดอุปสรรคทางการค้าระหว่างกัน อันนำไปสู่การปรับลด/ยกเลิกภาษีสินค้าเกือบทั้งหมด นอกจากนี้จะช่วยเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศเติบโตได้เป็นอย่างดีแล้ว จะทำให้ไทยสามารถเร่งแสวงหาโอกาสจากภาคการผลิตและส่งออกสินค้าเกษตร โดยเฉพาะสินค้า ไม้ปรุงสุก ไม้สดแช่เย็น (ซึ่งเป็นสินค้าคนละประเภทกับที่ทาง EU ต้องการเจาะตลาดญี่ปุ่นในส่วนของเนื้อสุกรและเนื้อวัว) เนื้อปลากระป๋อง ทูเรียน มะละกอ มะม่วง มังคุด ที่ญี่ปุ่นและไทยอยู่ระหว่างเจรจาลดหรือเลิกภาษี และสินค้าเกษตรแปรรูปของไทยในตลาดญี่ปุ่นที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคชาวญี่ปุ่นสมัยใหม่ รวมถึงโอกาสในการขยายตลาดสินค้าอุตสาหกรรมในตลาดยุโรปและสหรัฐฯ อาทิ สินค้าใหม่ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับรถยนต์ไฟฟ้า อะไหล่รถยนต์และรถจักรยานยนต์สำเร็จรูป โดยเฉพาะรถจักรยานยนต์ Big Bike ซึ่งเน้นกลุ่มลูกค้าระดับบนจะมีความเสี่ยงจากภาระหนี้เสียต่ำกว่า และทิศทางธุรกิจจะยังขยายตัวดี เนื่องจากกลุ่มลูกค้าเป้าหมายมีกำลังซื้อสูงกว่าและอ่อนไหวต่อสภาพเศรษฐกิจน้อยกว่า

๔.๒ สัญญา JEFTA ระหว่าง EU กับญี่ปุ่นจะมีผลบังคับใช้ในปี ๒๐๑๙ ซึ่งในระหว่างนี้รัฐบาลไทยกำลังเร่งผลักดันเจรจา Thai- EU FTA อย่างเต็มกำลัง เนื่องด้วยสัญญาณเชิงบวกจากการเยือนสหราชอาณาจักรและสาธารณรัฐฝรั่งเศสของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ ร่วมคณะนายกรัฐมนตรี ระหว่างวันที่ ๑๘ - ๒๖ มิถุนายน ๒๕๖๑ ทั้งนี้ การเจรจาความเป็นไปได้ในการจัดทำ FTA กับ UK ยังมีความจำเป็นต้องศึกษาในรายละเอียดของ Technical assistance and Capacity building เพื่อเป็นการโยนไปถึงการทำ Feasibility Study สำหรับ FTA ระหว่างไทย-สหราชอาณาจักรในอนาคต

๔.๓ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการไทย และ SMEs ควรให้ความสำคัญและเฝ้าระวังในกลุ่มสินค้าที่ไทยกลุ่มสินค้าที่ไทยอาจสูญเสียส่วนแบ่งตลาดในญี่ปุ่นเพิ่มเติม ได้แก่ ซอสปรุงรสและของปรุงแต่ง แป้งและเมล็ดธัญพืช รวมถึงอาหารเลี้ยงสัตว์และกากจากการผลิตอาหาร โดยภายใต้ EU-JAPAN FTA ที่จะเกิดขึ้น สินค้าของไทยที่มีโอกาสที่จะแข่งขันลำบากขึ้นและอาจสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาด จะอยู่ในกลุ่มสินค้าที่ EU มีส่วนแบ่งทางการตลาดเพิ่มขึ้น ด้วยเหตุนี้ ไทยจึงควรเร่งมองหาโอกาสเพื่อส่งเสริมธุรกิจบริการใหม่ที่เป็นเป้าหมาย คือ มวยไทย Hostel&Hospitality ธุรกิจก่อสร้างครบวงจร หรือแม้แต่ธุรกิจรับจัดงานศพและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการสร้างโอกาสแก่ผู้ประกอบการไทยในปัจจุบันกับตลาด Niche market นั้นเอง